

ZA CANKARJEVO TEKMOVANJE BOMO
OSMO- IN DEVETOŠOLCI V ŠOLSKEM LETU 2021/2022
BRALI **GREMO MI V TRI KRASNE NATAŠA KONC LORENZUTTI** in
ELVIS ŠKORC, GENIALNI ŠTOR JANJA VIDMAR

Romana bomo brali v povezavi s krovno temo letošnjega tekmovanja

VEDRE BLIŽINE MED NAMI.

Spoštovani mentorji Cankarjevega tekmovanja!

V izbiri (problemske najstniške) knjige, v perspektivi pripovedovanja – drznim izražanjem/mislili/izzivi fantov in deklet, v drugačnem pristopu reševanja (velikih, globokih, na trenutke eksistencialnih) problemov najstnika – posledično tudi v izbiri sloga/najstniškega izražanja, (družbeno nesprejemljivega) besedišča, ki odraža to stisko/razmišljanje/pristop najstnika, se skrivajo bistveni poudarki letošnje “cankarijade” v 8. in 9. razredu. Pa kljub navidezni napovedani žalosti/samopomilovanju (prim. tudi Skupna izhodišča) najstnik kot književni, glavni junak, MISLI in ZMORE drugače – išče (duhovito) bližino z drugami, se ob njegovih (mogoče navidez nepredstavljenem reševanju) problemih praviloma (ne pa nujno) narežimo in trepetamo, da bi mu uspelo. In mu – vsaj vse poti se mu ne zaprejo. Mar ni to tista življenjska vedrina, ki si je želimo vsi?! Ta vedrina torej sploh ni in predvsem *vic/šala/anekdota/padec na bananinem olupku*, ampak je POZITIVEN PRISTOP do velikokrat stresne življenjske situacije (mnogokrat tudi tragična – ko izgubimo nekaj in nekoga/konflikt z okoljem/pravili/življenjskimi cilji ...), ki si jo želimo premagati. Zato Vas, spoštovani mentorji, ob pripravi na letošnje tekmovanje vabimo prav k temu – iščite globine, vedrine, bližine ob branju tekmovalnih knjig in (kot je poudarjeno v vsem pripravljalnem gradivu) ter povezovalnih/primerjalnih niti. Naj ne bo glavni fokus na moraliziranju/iskanju (česar ne zmoremo – pristopa “to se pa ne da”), ker že takoj ob odprtju svojih učilnic naletimo na Valenitne, Uroše, Elvise ... Kako živijo (in preživijo) v naših učilnicah ter družinah? Zaslužijo si

VEDRIH BLIŽIN in/ali lahko povedo, kar čutijo. (?) Brez razlike, vsak na svoj način. To je otrokova in človekova pravica.

... In šele potem se odpre polje literarnega vrednotenja (kaj je meni všeč in kaj mi ni) ter priprava na tekmovanje, kjer vam kot vsako leto ponujamo nekaj poti (temeljni bralni koraki, kaj početi med posameznimi fazami branja, nekaj podatkov o avtorju, model, kako se lotiti posamezne zgodbe, primer za pisanje razlagalnega spisa) ...

Že osnovni podatki dr. Saksida (iz Skupnih izhodišč 2021/2022) so/bodo ob dobro podprtem upoštevanju komunikacijskega modela branja literature v šoli za marsikoga dovolj, da bo odlično, kaj odlično – fantastično, bral/se pogovarjal/izpeljal priprave s svojimi tekmovalci bralci (znova ne pozabimo: tekmuje (naj) tisti, ki si želi več in zmore več ter tudi posledično več gara):

- 8. in 9. razred: Nataša Konc Lorenzutti: ***Gremo mi v tri krasne*** (šolsko in regijsko), Janja Vidmar: ***Elvis Škorc, genialni štor*** (državno). V obeh delih bi lahko prepoznavali problemske teme, čeprav se zdi, da vse med njimi niso tudi tabujske – kar pomeni, da odličen roman Nataše Konc Lorenzutti najbrž ne bo vzbujal očitajočih pomislov o vsebini in raznih odmevnih, predvsem medijsko podprtih kritik, če jih bo že sprožal roman Janje Vidmar. To delo je bilo namreč deležno cenzure – nekateri so se nadvse zgražali nad izbiro dela za projekt *Rastem s knjigo* (2019/2020), tule je odlomek iz zapisa na socialnem omrežju (kakopak): »Dejstvo je, da se tako besedišče in odnos glavnega junaka knjige ne sklada s tistim, kar želim privzgojiti svojim otrokom in te knjige ne želim v družinski knjižni zbirki.« Če postavimo v oklepaj vprašanje, ali deluje model vzgoje, ki sodobnim najstnikom predstavlja le pridne Metke in Janezke, je ključno vprašanje predvsem, kako beremo problemsko literature. Ali so knjige res namenjene nekritičnemu posnemanju ravnanja in govora književnih oseb? Bomo v pripovedi *Gremo mi v tri krasne* prepoznavali sodobne stiske mladih – ne le zasvojenost s sodobnimi malimi zasloni, ampak tudi skrhane družinske in družbene odnose, temeljno (in za najstnika tako značilno) negotovost v svetu? Kakšna je rešitev iz vseh tovrstnih stisk? Ju pisateljica ponuja kar »na dlani«? In če je ne, kaj delo omogoča v skupnem pogovoru o jeziku in samopodobi književnih oseb? Kaj delo povezuje z izvrstnim *Elvisom Škorcem, genialnim štorom*? Res zgolj humor, mestoma nenavadne besede in starost osrednjih oseb? Ali pa morda predvsem to, da opazujemo nenavadne, presenetljive zorne kote najstnikovega doživljanja sveta in samega sebe – in videti svet skozi najstniške oči ter priznavati pravico do takega pogleda, čeprav se nam zdi nenavaden in morda problematičen, je prvi korak k pogovoru, ki je temelj sleherne vzgoje, vzgoje bralca še posebej.

Temeljni napotki

Iz leta v leto ponavljamo/osvežujemo, da bodo z branjem za Cankarjevo tekmovanje tekmovalci dokazali **višje razvite zmožnosti branja in pisanja** ter zmožnost **kritičnega branja** književnosti.

Temeljni **bralni koraki**:

- **podrobno branje** leposlovnega besedila,
- **povezovanje** leposlovnega besedila in sobesedila z znanjem **literarne teorije in zgodovine** in

- **ponovno podrobno branje** književnega dela ter **razmislek** o prebranem – s kritičnim razmišljanjem in osebnim vrednotenjem oz. **utemeljevanjem**.

Didaktični pristopi in strategije dela v pripravi na tekmovanje naj bodo usmerjene tudi **v merila za vrednotenje**, in sicer:

- * razumevanje,
- * uporaba književnega znanja,
- * prepričljivost osebnega odziva,
- * zgradba besedila in jezikovno pravilno.

Poleg tega ne pozabimo ravni tekmovanja in pričakovanj, ki jih imamo do učencev.

Na **šolskem tekmovanju** od učencev pričakujemo ob branju **knjige (za ŠOLSKO IN OBMOČNO: Nataša Konc Lorenzutti: GREMO MI V TRI KRASNE)** osebno doživljanje, razumevanje in povezovanje podatkov iz virov. Učenci bi lahko povzeli zgodbo, ocenjevali književne junake, izpostavili odnose med književnimi osebami ter prikazali svoj osebni pogled in razmišljali o literarnem problemu (podrobneje v nadaljevanju); osebnem doživljanju bi dodali lahko tudi poglobljen stik bralca z besedilom in ponudili učencem, npr. izhodiščni odlomek, pri čemer bi pričakovali v razlagalnem spisu interpretacijo in vrednotenje književnega sporočila; podobne cilje bi zasledovali na regijskem tekmovanju (z višjimi cilji kakor tudi več prvinami književnega znanja in opisovanja sloga/jezika/vključevanja medbesedilnosti). Na **državnem tekmovanju DODATNO¹** (Janja Vidmar: **Elvis Škorc, genialni štor**) pričakujemo **(kritično) branje**, izražanje in utemeljevanje osebnih stališč do besedila, lahko PRIMERJALNO z dodanim neznanim, a tematsko sorodnim krajšim besedilom različnih literarnih oz. novinarskih zvrsti ali s knjigo, ki so jo brali na šolskem/regijskem tekmovanju; pri tem bodo prebrano povezali z relevantnimi podatki iz virov/prebranih knjig/odlomkov.

*(Za podrobnejša navodila glej <https://www.zrss.si/tekmovanja/skupna-izhodisca-in-glavni-poudarki-priprave-na-tekmovanje-s-podrocja-slovenscine-za-ucence-in-dijake-za-cankarjevo-priznanje-in-mehurcke-2021-2022/>)

Zbiramo podatke o avtoricah Nataši KONC Lorenzutti in Janji VIDMAR, raziskujemo njuno pisateljsko pot, razmišljanja iz strokovne literature, kritik, literature ...

Nataša Konc Lorenzutti

Nataša Konc Lorenzutti (1970) je diplomirala na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani, na oddelku za dramsko igro in umetniško besedo, kjer je leta 2010 končala tudi univerzitetni magistrski študij. Med leti 1994 in 1999 je bila kot igralka angažirana v dveh slovenskih poklicnih gledališčih, od leta 1999 pa se posveča leposlovju. Doslej je izdala več kot trinaest knjižnih del za otroke in mladino ter tri za odrasle. Bila je nominirana za nagrade izvirna slovenska slikanica, modra ptica, dvakrat za nagrado desetnica in dvakrat za nagrado večernica. Njena proza za odrasle je trikrat prejela nagrado natečaja Glas ženske in dvakrat nagrado tržaške Mladike. Poleg svobodnega poklica že devet let opravlja delo profesorice gledaliških predmetov

¹ To pomeni, da učenci poznajo tudi knjigo s prvih dveh stopenj tekmovanja Gremo mi v tri krasne.

na umetniškem oddelku Gimnazije Nova Gorica, kjer z dijaki uprizarja tudi svoja avtorska dramska dela.

Janja Vidmar je rojena 23. marca 1962 na Ptuju, vendar že vse življenje živi v Mariboru. Po izobrazbi je profesorica slovenščine in pedagogike.

Avtorica pisateljuje skoraj dvajset let, od leta 1996 ima status samostojne delavke v kulturi. Je članica Društva slovenskih pisateljev, članica upravnega odbora tega društva in bivša predsednica Sekcije za mladinsko književnost pri DSP in pobudnica ter ustanoviteljica nagrade desetnica, ki je bila prvič podeljena leta 2004. Kot avtorica in predsednica sekcije si je prizadevala za afirmacijo in promocijo mladinske literature in skupaj z istomišljeniki skuša postaviti mladinsko literaturo v ospredje književnosti, kamor tudi sodi.

Mladinska dela Janje Vidmar se uvrščajo v šest proznih književnih vrst, in sicer piše socialno-psihološke romane, socialno-psihološke povesti, avanturistične realistične povesti, otroško kriminalko in fantastične pripovedi. Že raznolikost književnih vrst in žanrov priča o izjemnem poznavanju sodobnih otrok in najstnikov, njihovega načina razmišljanja, izražanja, življenja. Avtorica piše tudi scenarije.

V Sloveniji je Janja Vidmar znana predvsem kot avtorica mladinske realistične proze, ki se uvršča na področje socialno-psihološkega romana, npr. Baraba, le-ta je bil leta 2004 preveden tudi v nemščino in nominiran za stanovsko nagrado desetnica, Debeluška, ki se je leta 2000 uvrstila na drugo mesto v akciji Moja najljubša knjiga, in Princeska z napako (1998). Za slednjo je dobila leta 1999 večernico, nagrado za najboljšo mladinsko delo v letu 1998, in prav tako leta 1999 zlato medaljo (medaglia dell'oro) v italijanskem Trentu. Enako priznanje je dobila tudi leta 2003 za roman Sence poletja. V šolskem letu 2002/2003 je postala Princeska z napako tudi temeljno književno delo na osnovnošolski stopnji na vseslovenskem tekmovanju za Cankarjevo priznanje. Obenem je bila knjiga Prijatelja nominirana za večernico 2003 ter desetnico 2005. Za knjigo ZOO v letu 2006 j bila nagrajena z desetnico. Knjiga Fantje iz gline je bila nominirana za nagrado večernica 2005.

Povezave do podatkov o avtoricah/njunih knjigah:

https://sl.wikipedia.org/wiki/Nata%C5%A1a_Konc_Lorenzutti, 19. 8. 2021,

Intervju, Infodrom

<https://www.youtube.com/watch?v=TRBSB7mpIDU>, 19. 8. 2021.

KULTURNO UMETNIŠKO DRUŠTVO VODNIKOVA DOMAČIJA

Vsi »ta glavni« Nataše Konc Lorenzutti

<https://www.youtube.com/watch?v=At6H2ITeHcc>, 19. 8. 2021.

<https://www.delo.si/sobotna-priloga/nocem-biti-napadalna-ne-iscem-gresnega-kozla-nekriticna-pa-tudi-nisem/>, 19. 8. 2021.

<https://www.metropolitan.si/scena/natasa-konc-lorenzutti-po-svoje-sem-sodobna-mama-ceprav-stevilna-druzina-ni-ravno-sodoben-pojav/>, 19. 8. 2021.

“Vera ni izmišljotina. Izmišljotina ne more narediti takšnega čudeža.”

<https://revija.ognjisce.si/revija-ognjisce/63-gost-meseca/15182-natasa-konc-lorenzutti>, 19. 8. 2021.

Nataša Konc Lorenzutti: Skrivališče

<https://radioprvi.rtv slo.si/2021/05/lahko-noc-otroci-487/>, 19. 8. 2021.

<https://www.rtv slo.si/kultura/natasa-konc-lorenzutti/590156>, 8. avgust 2021 ob 14:40
MMC RTV SLO

<https://www.rtv slo.si/kultura/citat/natasa-konc-lorenzutti/533483>, 19. 8. 2021.

Virtualno srečanje z umetnico Natašo Konc Lorenzutti

22. marca, 2021 | <https://sava-frankfurt.de/2021/virtualno-srecanje-z-umetnico-natasa-konc-lorenzutti/>, 19. 8. 2021.

Gremo mi v tri krasne:

<https://www.pil.si/stevilke/december-2020/bralni-grizljaj>, 19. 8. 2021.

<https://www.pil.si/clanki/bralni-grizljaj/natasa-konc-lorenzutti-gremo-mi-v-tri-krasne-in-karen-m-mcmanus-edem-od-nas-je-naslednji>, 19. 8. 2021.

<https://www.druzina.si/clanek/69-31-najstniki-ki-se-odklopijo>, 19. 8. 2021.

Video predstavitev prejemnika desetnice 2021 Damijana Šinigoja ter ostalih nominirancev in nominirank

desetnica

<http://vrabecanarhist.eu/desetnica-2021/>, 19. 8. 2021. (Tukaj avtorica predstavlja knjigo Gremo mi v tri krasne).

<https://www.miszalozba.com/knjige/gremo-mi-v-tri-krasne/>, (Z recenzijo), 19. 8. 2021. (Matic Slapšak)

<https://www.vecer.com/kultura/deseterica-za-desetnico-10241830>, 19. 8. 2021.

JANJA VIDMAR: GENIALNI ŠTOR

<https://www.biblos.si/isbn/9789612723668>, 19. 8. 2021.

Janja Vidmar: Elvis Škorc, genialni štor

https://www.youtube.com/watch?v=ydL_ewdLFsw,

Janja Vidmar: Elvis Škorc, genialni štor (Sabina Burkeljca)

<https://www.sodobnost.com/janja-vidmar-elvis-skorc-genialni-stor-sabina-burkeljca/>, 19. 8. 2021.

<https://arhiv.pil.si/2019/05/03/juraj-sebesta-pes-pa-v-smeh-janja-vidmar-elvis-skorc-genialni-stor/>, 19. 8. 2021.

<https://drustvo-dsp.si/znani-nominiranci-in-nominiranke-za-nagrado-desetnica-2021/>, 19. 8. 2021.

<https://veza.sigledal.org/prispevki/duhovita-mladinska-uprizoritev-o-zakompliciranem-odrascanju>, 19. 8. 2021.

<https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/hu/oseba/vidmar-janja/>, 19. 8. 2021. Njena kratka predstavitev.

POSNETKI:

<https://youtu.be/TRBSB7mpIDU> (N. Konc Lorenzutti – pogovor Infodrom)

<https://youtu.be/At6H2ITeHcc> (N. Konc Lorenzutti – pogovor, kasneje predstavitev knjige Kdo je danes glavni)

https://youtu.be/ydL_ewdLFsw (Elvis Škorc, genialni štor)

Vstopamo v svet prebranih knjig – se pogovarjamo, beremo, razmišljamo, znova beremo, krešemo mnenja, pišemo – IDEJE, IZZIVI ...

GREMO MI V TRI KRASNE

A Predlogi Tilke Jamnik (povzeto s spleta)

Konc Lorenzutti, Nataša: Gremo mi v tri krasne.

Dob: Miš, 2020, 278 str.

| M – 3. stopnja

| Taborništvo | Mladostniki | Duševne motnje | Psihosocialna terapija | digitalna

zasvojenost | motnje hranjenja | medosebni odnosi | narava | počitnice | poletni tabori |

prijateljstvo | psihosocialna rehabilitacija | socializacija

Avtorica je v poletnem terapevtskem taboru nekje v hribih zbrala skupino otrok z različnimi motnjami. Besedilo je pripoved dveh od njih, Valentine, ki trpi zaradi motenj hranjenja, in Uroša (njega poznamo že iz romana Avtobus ob treh), ki nezdravo podlega sodobni tehnologiji. Besedilo je tekoče, privlačno napisano, členjeno po dnevih v tednu; je poznavalsko in duhovito, vmes se nekje tudi nasmeješ in drugje pritečejo solze ganjenosti. Pretresljivo je, kako na različne načine trpijo sodobni odraščajoči otroci in tudi odrasli, njihovi starši oz. vsi družinski člani. Knjiga je primerna za učence v 3. triletju in mladostnike ter njihove vzgojitelje. Čeprav avtorica naniza vrsto problemov, gre za neproblematičen problemski roman, ki bo med bralci sprožil pogovor in najbrž tudi izpovedi bralcev. Dodana je strokovna spremna beseda z naslovom Na tabor onkraj zaslona, ki sta jo prispevala Petra Belina, univ. dipl. psihologinja, in Rok Gumzej, dipl. socialni pedagog. Pač Zbirka Z(o)renja. Krajša predstavitev romana in prvih 11 strani na domači strani založbe: <https://www.miszalozba.com/knjige/gremo-mi-v-tri-krasne/>

Spodbude za branje:

Roman ponudim v branje vsem mladim bralcem in po branju najprej prisluhnem, na kaj se bodo spontano odzvali. Pogovarjamo se o problemih, na katere so opozorili. Izmenjujemo mnenja, dodajamo svoje izkušnje, morda doživimo tudi kakšno globljo izpoved.

Glede na to, da so v romanu poudarjeni poleg različnih motenj tudi medosebni odnosi, prijateljstvo, sodelovanje, gibanje v naravi, zdrava prehrana, fizično delo in še marsikaj (npr. odnos do jezika, ročno pisanje osebnih pisem idr.), pogovor lahko steče o marsičem. Dva problema sta izpostavljena še posebej: Valentina trpi za motnjami hranjenja in Uroš postaja digitalno zasvojen; vsaj o teh bomo zagotovo spregovorili, in ta pogovor je lahko v pomoč mladim pri razumevanju teh problemov. So tudi njim za vzgled vitka dekleta, ki na spletu predstavljajo svoje diete, način ličenja in oblačenja? Kako bi se počutili, če bi njim odtegnili pametne telefone in jim blokirali igrice na računalniku?

Lahko pa seveda zelo načrtno pripravimo pogovor o vseh mladih s poletnega tabora. Morda se bralci vnaprej odločijo, katerega od njih bodo podrobneje predstavili. (Meni je zelo zanimiv Blaž, genialni mladi glasbenik, ki je tudi malo neroden v medosebnih odnosih, ker je zelo iskren, klepetav ... zdravil pa se je zaradi napadov tesnobe. Ali pa Žan, povsem potopljen v svoj svet, ki spregovori šele na koncu tabora, in to v mešanici pogovorne slovenščine in različnih stavkov v angleščini. Kaj pa skrivnostna Lucija? In vsi drugi! Zelo zanimivi so tudi vodniki v poletnem taboru; terapevti, ki so v mladosti osebno izkusili težave, ki pestijo mlade.)

K pogovoru o knjigi povabimo šolskega psihologa, socialnega pedagoga idr.; tedaj bo pogovor še bolj poglobljen, strokoven, osveščevalen.

Knjiga je zelo primerna, da jo preberejo otroci in starši, pa o njej potem spregovorijo pod vodstvom strokovnjaka. Morda se bodo skozi različne zgodbe otrok lažje približali problemom sodobne mladine in morda tudi svojim. Pogovarjali se bodo o Urošu, Blažu, Valentini, Luciji idr., vse bolj pa soočali s sami seboj. Takšno srečanje lahko izzveni zelo zblíževalno, pozitivno, preventivno. (Otroci in starši se pogovarjajo o stvareh, o katerih se doma sami ne bi.)

Uf, če bi imela zalogo teh knjig za skupine v projektu medgeneracijsko branje ... (Nekaj koordinatorjev, razrednikov, namreč ob izbrani problemski knjigi 1-2 x na leto organizira srečanje vseh otrok v razredu, njihovih staršev in tudi nekaj učiteljev.) –

Kaj pomeni »v tri krasne«? Pomagaj si kar po spletu ... o V FRANU (Zbirka slovarjev Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU): <https://fran.si/192/janez-keber-frazeoloski-slovar-slovenskegajezika/4216151/krasni>

V Razvezanem jeziku (Slovar žive slovenščine): (<http://razvezanijezik.org/?page=tri+krasne>).

Kako razumejo bralci naslov Gremo mi v tri krasne, kjer je »O« prečrtan/prepovedan mobilni telefon? (Živimo tja v en dan brez mobilnega telefona? Ali pa se to dogaja, kadar smo navezani samo še nanj?) – Kako se jim zdi naslovnica? Da niso na prvi pogled pomislili, da gre za poučno knjigo oz. priročnik izletov po gorah?!

Nadaljnje spodbude za branje:

Morda se bodo ob tej knjigi spomnili na druge knjige, ki obravnavajo določene probleme. Če jih bodo predlagali v branje in bo večina za to, da se o njih pogovarjamo, bomo to storili.

Uroš Zajc iz romana Gremo mi v tri krasne je ena od glavnih oseb tudi v romanu Avtobus ob treh Nataše Konc Lorenzutti. Pa tudi Tine in njegova družina, pri kateri je bil tedaj na počitnicah. Zdaj Tine, ki je s svojo družino prav tako v hribih, obiskuje Uroša v poletnem taboru in s skupino doživi nekaj pohodov in drugih dejavnosti. Roman Avtobus ob treh je leta 2016 prejel priznanje zlata hruška v kategoriji za izvirno slovensko mladinsko leposlovje in v projektu JAK »Rastem s knjigo« so knjigo v šolskem letu 2018/2019 dobili vsi sedmošolci. Zadnji čas je, da jo preberemo, če je še nismo, velja?

<https://www.miszalozba.com/knjige/avtobus-ob-treh/>

<https://www.jakrs.si/bralna-kultura/rastem-sknjigo/anotacije-izbranih-knjig/>

<https://www.dobreknjige.si/Knjiga.aspx?knjiga=5020>

Morda bi prebrali še več mladinskih književnih del Nataše Konc Lorenzutti? Namenjena so mladim bralcem v vseh starostnih obdobjih in vsa so dobra, privlačna, večplastna besedila, sporočilna tudi odraslim.

Avtorico lahko povabimo tudi na srečanje, rada obiskuje mlade bralce. Zelo prijetne nastope v živo izvede. Je pa tudi ena od avtoric, ki bi se odlično znašla, se mi zdi, v zoom ali v kakšni drugi obliki srečavanj na daljavo.

(Vir: <https://www.bralnaznacka.si/assets/Uploads/Konc-Gremo-mi-v-tri-krasne-OK2.pdf>)

B Dodaten razmislek/naloge skupine

JEZIKanje v slogu metanja trnka za besedami ali lovimo besede po različnih površinah in prostorninah okoli sebe

Uroš vedno piše pravilno, ker ga je mama tako zdresirala, saj je visoko izobražena ženska z vzorno jezikovno kulturo in profesorica na ugledni ljubljanski gimnaziji. Poučila ga je, da se ti zaradi polovičnih sporočil jezik pokvari, splesni in odpade. Kako občutljivi pa so tvoji starši na pravilno rabo jezika? Kaj pa ton, ki ga uporabljaš v pogovoru s starši? Valentina v knjigi pravi: Vsi smo zadirčni do svojih mam. Pa ste res?

Uroš se, verjetno po zaslugi svoje mame, lepo izraža, ko pa spregovori Žan, pa se zdi, da bi potrebovali slovar, Uroševa mati pa bi dobila vnetje ušes:

Izdelajte slovar besed, za katere menite, da so večini mladih bralcev manj znane ali celo neznane:

Slovar:

- **narečne besede:**

panin:

peržon:

pupa:

- **težje razumljive besed:**

rekrutirati:

ksenofob:

proncljiv:

adaptirati:

kolobocija:

zabrlizgati:

pinč:

iver:

bruna:

Kdo je v knjigi še posebno vešč besed, govorjenja? Kdo govori preveč? Kdo pa raje molči in devetim odgovori? Kdo govori le v dvozložnih besedah in je bolj spreten z rokami kot jezikom? Čigav slog govorjenja se ti zdi duhovit? Urošu je vseč primorščina, pravi, da imajo Primorci fine, sočne izraze, npr. *šutarija*. Veš, kaj pomeni? Tudi njegovo izražanje je smešno, npr. njegova besedna zveza frizura na klofuto ali pa ko srce poimenuje mišica, ki spada k drobovini. Besede pa nas lahko tudi ranijo, tudi Valentina prizna, da jo lahko zdrobi nerodno izgovorjena beseda, potem pa postane močnejša in odločena, da je niti plaz besed ne more več raniti.

RazVEDRimo se in ujemimo besede med nami

Včasih, tako kot Uroš, tudi mi na dnu krožnika ne najdemo prave besede. Igrajmo se boggle in izboljšamo svoj besednjak. Igro lahko nadgradimo v smer obravnave knjige, iščemo besede, ki so vsebinsko povezane s temami, osebami, avtorico ...

Ko ostanemo brez besed – TABU teme:

V knjigi je veliko tem, pri katerih se nam nabere za celo skledo cmokov v grlu, zelo slabo zabeljenih: bolezen, rak, smrt ...

Uroš pravi, da ga smrt straši, z njo se ne more sprijazniti ... Lucija je prva oseba, s katero se lahko pogovorja o tej temi, saj ima podobno izkušnjo kot on. S kom pa se ti lahko pogovoriš o težkih temah?

Napišimo PISMO

Ko nočemo ali pa ne zmoremo govoriti, lahko pišemo pisma. Tudi taka, ki jih nikoli ne odpošljemo. Kaj misliš, da bi Uroš napisal v pismu svojemu očetu? Napiši pismo osebi, ki bi ji rad kaj povedal(a), pa ji ne moreš, ker je ni več med živimi ali pa ji ne zmoreš povedati vsega, kar te teži. Seveda lahko napišeš tudi pismo, ki ga zares lahko odpošlješ.

SVET, obsijan s svetlobo modre barve

Miza, ekran, tipkovnica, miška, slušalke in stol pa telefon ... sreča, ki je kratkega veka. Sledi odtujenost, slabe ocene, še slabši odtujeni odnosi v družini ... So le mladi ujeti v kremplje sodobne tehnologije, kaj pa odrasli? Ti starši omejujejo čas na računalniku in telefonu? Predstavi pravila, ki veljajo pri vas doma, in povej, kaj je po tvoje prava mera časa, ki ga mladi preživijo v družbi ekranov.

Ko je pomarančni sok edina stvar, ki ti v življenju še MANJKA

Valentina je za las ušla smrti zaradi motnje prehranjevanja. Kako je mogoče, da okolica ne opazi, da punce tonejo v pekel. Valentina pravi, da se je naučila tako prepričljivo lagati, da je še sama sebi verjela in s časoma sploh ni imela slabe vesti. Imaš občutek, da je v tvoji bližini veliko vrstnikov, ki se spopadajo s svojimi težavami tako, da stradajo in se sprenevedajo, da je vse v najlepšem redu? So dekleta bolj podvržena tovrstnim motnjam? Morda povabite šolsko psihologinjo in organizirate okroglo mizo o motnjah hranjenja.

BLIŽINE med nami

Roman se začne s povedjo. Nekaterim pomagajo starši, drugi pa sami nosijo prtljago iz avtomobilov. Če beremo tudi med vrsticami, se zdi, da včasih ne pustimo, da bi nam kdo pomagal nositi prtljago skrbi zaradi slabih ocen, izgube bližnjega, zbadanja vrstnikov ... bolezni in nizke samopodobe. Večrat smo kot Uroš, ki na začetku romana jasno pove, da naj ga gledajo le od daleč, da prosi, naj nihče ne hodi blizu, ker je hudo razkurjen. Včasih je dovolj sama bližina. Valentina je po očetovi srečni vrnitvi povedala: Nič se nismo pogovarjali, pa smo si vse povedali. Ko se vrne v skupino, ji je lepo, da vidi prijatelje. Ko jo Blaž objame, otrpne. Po objemu Lucije in Uroša se vsa trese. Ja, Urošu ni v navadi, da bi se objemal, pa vendar prizna, da bi najraje objel tudi Lucijo, če ga le ne bi tako močvirnato pogledala.

Graditi bližino ni lahko. Najti je potrebno prave besede, včasih milejše besedišče, včasih pa le utihniti ali pa podariti porcijo hvaležnosti le z očmi. Še posebno je zapleteno med fanti in dekleti, Valentina opaža to napetost tudi doma, pri očetu in mami. Misli, da moški radi nepremišljeno govorijo z ženskami in zdi se ji, da jo fantje hitro prizadenejo. Fantov se boji, tudi njihovih besed, boji se tudi sebe in svojih besed, ko so fantje zraven. Uroš vseeno najde pot do Valentinine bližine.

NAPIŠIMO RAZLAGALNI SPIS IN MU DAJMO IZVIRNI NASLOV

Kaj pa tebi pomeni bližina? Koga rad spustiš v svojo bližino? Najlepše je, ko bližina išče bližino in ko se bližina približa bližini, kot je zapisal Milan Jesih. Preberi pesem Ferija Lainščka z naslovom Bližina in zapiši spis, v katerem razmišljaj, kaj ti pomeni bližina drugega. Je v tvoji bližini prostor le za peščico ljudi? Vpleti tudi usode mladostnikov iz knjige, ki imajo za seboj težke zgodbe, ali lahko spet verjamejo, da se bo za njih kaj znova začelo, da bodo v sanjah lahko znova leteli in bo vse spet imelo smisel? Pojasni, kaj so doživeli na taboru in zakaj.

DRŽAVNO

Janja Vidmar: Elvis ŠKORC, GENIALNI ŠTOR

Pred branjem literarnega besedila lahko s pomočjo strokovne literature pripravite kratek življenjepisa avtorja. Pri tem si lahko pomagata tudi s spletnimi stranmi, npr. <https://www.miszalozba.com/avtorji/janja-vidmar/>, http://www.olgica.si/files/2014/01/JANJA_VIDMAR.pdf ... – glej zgoraj)

Pogledate pa si lahko tudi kratek intervju s pisateljico, v katerem govori tudi o knjigi Elvis in Škorc <https://www.youtube.com/watch?v=sP3zN8W0ICY> ali pa si pogledate predstavitev knjige v kratkem filmu https://www.youtube.com/watch?v=ydL_ewdLFsw.

Janja Vidmar pravi, da je Elvis Škorc, genialni štor problemski roman brez problema, vsaj ne takega, kot smo jih vajeni v njenih dosedanjih mladinskih romanih. Elvis Škorc, glavni junak, ima sicer ogromno težav: starša sta ločena, ima težavno mlajšo sestro Elo, v šoli ga ne marajo, zbadajo ga Bajsi, zaljubljen je v šolsko lepotico Hanno ... A niti ena od teh težav ni izpostavljena kot ogrožujoča, v romanu je namreč ves čas duhovito vzdušje, ki vse težave na nek način omili – tudi tak pogled na življenje/stisko je legitimen.

Pred branjem lahko z učenci uporabimo motivacijsko strategijo pogled v knjigo. Učenci imajo na voljo 10–15 minut, da poskusijo ugotoviti, o čem knjiga govori. Pri tem si lahko ogledajo naslov, naslove poglavij, listajo po knjigi ter preberejo naključne odlomke. Po dogovorjenem času vsak učenec pove, kaj meni, o čem knjiga govori.

Po prvem branju najprej skupaj z učenci povzamemo vsebino. Učenci se lahko med pripovedovanjem o vsebini dopolnjujejo, nato pa jih povabimo, da ovrednotijo različne vidike besedila: kaj jim je bilo všeč, kaj bi spremenili, kaj se jim je zdelo resnično, skrivnostno, dolgočasno, kaj jih je pritegnilo ... Spodbudimo jih, da prebrano besedilo primerjajo z resničnim življenjem, lastnimi izkušnjami ipd.

Po drugem branju besedila pa sledi analiza besedila, pri tem lahko razmišljajo:

- **književnih osebah**
(Elvis Škorc je deček, ki je nesamozavesten, v šoli je nepriljubljen, debel, je žrtev medvrstniškega nasilja, sicer pa uspešen učenec, kar mu na nek način pomaga pri vseh njegovih težavah, njegovo bistrost vidimo že pri izražanju ...);
- **kraju in času dogajanja** (sodobni čas ...);
- **pripovedovalcu** (prvoosebna pripoved, ki je posvečena še nerojeni polsestri);
- **besednem in situacijskem humorju** (»Naj ti malo razložim to zamotano življenje, da boš razumel, kaj te čaka. Prvih deset let ni panike, saj si središče veselja in se vse vrti okrog tebe.«);
- **sporočilu besedila** (Elvis je deček, ki ga ločitev prizadene, a pomembno je, da o njej piše, saj mu to pomaga pri reševanju težav, Elvis zelo rad bere in pisateljica želi na nek način poudariti, da branje ni samo za punce, ni dolgočasna reč, da je branje super in zabavno opravilo.);
- **aktualnosti** (sodobno besedilo, težave mladostnika, težave dečka, soočanje s težavami ...).

V zaključnem delu analize naj učenci primerjajo romana Elvis Škorc, genialni štor in Gremo mi v tri krasne. Pri tem lahko uporabijo Vennov diagram. Primerjajo lahko (glej še zgoraj)

- **književne osebe** (kaj imajo skupnega: mladostniki, težave; v čem se razlikujejo, kaj so preizkušnje, s katerimi se srečujejo);
- **pripovedovalce** (Elvis je prvoosebni pripovedovalec, Gremo mi v tri krasne sta dva pripovedovalca: Valentina in Uroš (vsak predstavi svojo zgodbo);
- **čas in kraj dogajanja** (gre za sodobni besedili, ki se dogajata v sodobnem času);
- **teme besedil** (pustolovščine odraščanja, ali je odraščanje vedno le zmagovanje);
- **sporočilo besedil,**
- **humor v obeh besedilih,**
- **aktualnost.**

Ali bi učenci lahko obe besedili povezali v enovito besedilo, kaj bi se zgodilo, če bi se srečali Elvis, Uroš in Valentina, bi lahko besedilo zapisali v obliki dramskega dialoga ...

(poustvarjanje/posnemanje/domišljijsko viharjenje možganov kot strategija premisleka o odnosih najstnikov do svojih problemov, ne pa kot besedilna vrsta – domišljijski spis se ne piše kot tekmovalna naloga)

V zaključnem delu oziroma vrednotenju naj mladi bralci ne izražajo zgolj svojih vtisov, temveč svoje doživljanje opišejo, utemeljijo ter primerjajo z avtorjevim pogledom na svet.

Za vajo lahko napišejo RAZLAGALNI SPIS:

Predstavi glavno književno osebo, ki si jo spoznal v delu Elvis Škorc, genialni štor ter jo primerjaj z glavnima književnima osebama Gremo mi v tri krasne. Kako si jih doživel ti in s čim lahko te osebe povežeš? V obeh knjigah si se srečal z zabavnimi elementi in s smehom. Kateri dogodek bi izpostavil v eni in katerega v drugi knjigi? Pojasni, zakaj ti komični vložki delujejo smešno in zakaj je (po tvoje) smeh potreben tudi v najbolj težkih situacijah. Svojemu spisu daj tudi naslov.

Bo dovolj (napotkov)?

*»Vedno me sprašuješ, kaj bi naredil na tvojem mestu. NISEM na tvojem mestu! In ni važno, kaj bi jaz!« je popenil. »Nihče ne more odločati namesto tebe!« »Ampak ...« sem zajeccljal, a me je prekinil: »**Ne bodi cagavec in ukrepaj! Ali pa tarnaj v nedogled, če ti je ljubše! Samo odloči se že** (podčrtano N. R.) ...« (str. 45: Pogovor med Elvisom in očetom)*

Naj jih bo! Ker Vam, spoštovani mentorji, instantnih receptov ne moremo in ne želimo ponujati – tekmovalni bralni dogodki in srečanja naj bodo prostor iskrivih debat, kresanja različnih mnenj in iskanja ter raziskovanja med platnicami letošnjih knjig. Najdite v njih s svojimi učenci svoje izzive, svoje duhovite domislice ... in ukrepajte predvsem izvirno (po svoje) – kot Elvis, Valentina, Uroš ...

Veliko bralnih in tekmovalnih užitkov Vam in Vašim učencem!

Skupina za 8. in 9. razred